

Hästens behov av social kontakt

Victoria Johansson

Seminarieuppsats • 4 hp
HO0135 Hästens biologi II
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Hippologprogrammet
Läsåret 2023_24

Referat

I denna litteratur beskrivs hästen som ett socialt flockdjur som i det vilda lever i grupper där regelbunden social kontakt förekommer mellan flockmedlemmarna. Trots detta är det vanligaste inhysningssystemet som förekommer på Sveriges hästanläggningar att hästarna står uppstallade i box majoriteten av dygnet. Problemet med mycket vistelse i box är att det begränsar hästarnas möjligheter till fysisk kontakt i olika grad beroende på hur de är utformade. Syftet med denna studie är att ta reda på vad forskning säger angående hästarnas behov av daglig social kontakt och hur olika inhysningssystem påverkar hästens välbefinnande utifrån dess möjligheter till social kontakt. Studien kommer att besvara följande frågeställning: Hur påverkas hästens möjligheter till social kontakt i olika inhysningssystem?

Enligt resultaten från denna litteraturstudie är det bevisat att daglig fysisk kontakt mellan hästar har positiv påverkan på majoriteten av deltagande individer oavsett ålder och kön. Putsning, lek och umgänge minskar stress, aggressivt beteende och risken för utveckling av stereotyper hos hästarna samtidigt som samhörigheten i flocken ökar om hästarna hålls i grupp. Unga hästar är mycket känsliga för att hållas isolerade då de oftast spenderar sina första år i en större flock och blir lätt stressade första gången de introduceras för uppstallning. Om hästägaren kan ge hästarna förutsättningar att umgås med varandra så har den nytta av det i hanteringen. Hästar mår bra av regelbunden social kontakt med andra hästar och någon form av grupphållning är att föredra framför individuell uppstallning när det gäller inhysning.

Nyckelord: Flockdjur, inhysning, fysisk kontakt

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Litteraturstudie.....	6
3. Resultat	10
4. Diskussion	12
4.1 Slutsats	13
Referenser.....	14

1 Inledning

Hästar är djur som lever i flock som under sin utveckling anpassar sitt beteende utifrån vad resterande flockmedlemmar gör (Sassner & Granswed 2019). Detta är viktigt för att både individen och flocken ska överleva och skydda sig från faror (Sassner & Granswed 2019). Vidare beskriver författarna att social kontakt räknas in som ett av de viktigaste beteendebestånddelarna hos hästar, de känner sig trygga när de befinner sig i sin grupp och förlitar sig mycket på sina flockmedlemmar. Enligt Bernatkova et al. (2023) bildar hästar i det vilda en harem-flock som kan bestå av ett varierande antal individer varav en hingst, flera ston och deras föl. Inom harem-flocken förekommer daglig social kontakt mellan hästarna, denna kontakt innebär putsning, kli, lek och andra närmanden vilket är viktigt för att upprätthålla en bra sammanhållning och god välfärd i gruppen (Bernatkova et al. (2023).

Enligt § 1 i Jordbruksverkets föreskrifter kring allmänna råd om hästhållning (SVJFS 2021:30) finns det många godkända inhysningssystem till hästar i Sverige idag, de som nämns är box, spilta, hage och lösdrift. I föreskrifterna lägger Jordbruksverket mycket vikt i hur byggnationerna ska utformas för att hästarna ska trivas och kunna utföra sina naturliga beteenden och det finns krav på att hästen ska kunna se, höra, känna lukten av och ha fysisk kontakt med andra hästar oavsett om den står i sin box, spilta eller hage. Undantag från bestämmelserna gäller endast vid risk för smitta eller risk för skada hos en eller flera hästar. Dessa bestämmelser gäller inte heller på äldre anläggningar där hästarna varit uppstallade på ett sätt där de inte haft möjlighet till fysisk kontakt med varandra innan föreskrifterna trädde i kraft.

Statistik från Jordbruksverket visar att stall med boxar är den typen av anläggning som förekommer främst bland hästverksamheter i Sverige och majoriteten av hästägare väljer att ha sina hästar uppstallade på box (Statens jordbruksverk 2018). År 2016 hade tillgodoseendet för hästens behov av social kontakt minskat på anläggningarna jämfört med 2010 (Statens jordbruksverk 2018). Större risk för skador är ett av de främsta skälen till varför hästägaren inte väljer att sätta sina hästar i grupp (Hartmann et al. 2015). När hästen hålls i box många timmar om dygnet är det svårt att tillfredsställa hästens grundläggande behov av social kontakt (Hästsverige u.å.). Brist på social kontakt hos hästar kan leda till stress och

frustration hos individen vilket ökar risken för att den utvecklar stereotypa beteenden som påverkar välbefinnandet negativt (Hästsverige u.å).

Problem

Många hästar har idag begränsad mängd social kontakt med andra hästar till följd av mycket boxvistelse trots att det är ett av de viktigaste beteendebeståndsdelarna. Hästägare är oroliga att sina hästar utsätts för skador när de vistas tillsammans i grupper, det är en av anledningarna till varför majoriteten av hästarna är uppstallade individuellt trots att hästen är anpassad till att leva i flock. När hästen inte får tillräckligt med fysisk kontakt påverkar det dess välbefinnande negativt då risken för stress, oro och aggressivitet ökar.

Syfte

Syftet med litteraturstudien är att sammanställa forskning om hästens sociala behov och ta reda på hur mängden fysisk kontakt påverkar hästens beteende.

Frågeställning

Hur påverkas hästens möjligheter till social kontakt i olika inhysningssystem?

2 Litteraturstudie

Hästar i grupp

Syftet med Hartmann et al. (2011) reviewartikel är att ge läsaren en översikt kring den aktuella vetenskapliga forskning som handlar om att hålla hästar i grupp. I reviewartikeln beskrivs det som mest gynnsamt att hålla hästar i grupp för att tillgodogöra hästarnas behov av fysisk och social kontakt. Grupphästhållning kan även ha positiva effekter på relationen mellan häst och människa vid hantering och träning. Trots att grupphållning har visat många fördelar när det gäller inhysning av häst så är det fortfarande vanligt att hästägaren väljer ett inhysningssystem där hästarna hålls ensamma med begränsad kontakt till andra hästar. Forskare har undersökt hur grupphållning påverkar hästen ur olika aspekter för att förbättra förhållandena hos både häst och människa och relationen däremellan.

Hartmann et al. (2011) fann att hästar ska inhysas på ett sätt där de kan vara sociala med andra hästar i största möjliga utsträckning. De rekommenderade att för att täcka hästens sociala behov är det fördelaktigt att låta den gå i grupp med andra hästar. Det går inte att välja ut en specifik metod som är optimal när det gäller grupphållning i praktiken. Innan hästarna placeras i grupp måste hästägaren ta hänsyn till sammansättningen, flockens storlek, yta och utfodring vilka är viktiga parametrar som påverkar funktionen av olika inhysningssystem anpassade till grupphållning. Idag saknas det färdigställd forskning kring grupphållning av häst och vilka åtgärder som kan göras för att optimera förhållandena för hästar i grupp vilket fördröjer utveckling inom ämnet. Denna brist på forskning och kunskap hindrar framsteg i praktiken som skulle kunna förbättra säkerheten för både hästar och människor.

Den tama hästen

Yarnell et al. (2015) undersökte i sin studie hur olika typer av inhysningssystem med varierad tillgång till social kontakt påverkade hästen. Syftet med studien var att jämföra beteenden och fysiologiska svar på stress. Forskarna använde totalt 16 hästar av olika raser varav åtta valacker och åtta ston, åldern varierade från 6 till 21 år bland hästarna. Hästarna fördelades jämnt i fyra grupper där varje grupp mellan kl 08:00 och 16:00 placerades i en av inhysningstyperna. När fem dagar hade passerat fick grupperna byta plats och hästarna exponerades för ett nytt

inhysningssystem enligt en crossover-design. Klockan 16:00 släpptes hästarna ut gruppvis i en hage. De olika inhysningssystemen som användes var uppstallning utan fysisk kontakt, uppstallning med begränsad fysisk kontakt, uppstallning parvis och gruppställning i hage. Hästarna som tilldelades "uppstallning med begränsad kontakt" kunde se och nosa på varandra genom ett boxgaller i väggarna. Forskarna samlade in träckprov från varje häst under dag 1 till 3. Träckproven analyserades med avseende på nivån av kortikosteron som en mätning av stress. Under dag fyra filmades hästarna kontinuerligt under sju timmar och forskarna noterade varje gång ett visst beteende varade längre än fem sekunder. Beteendena som noterades var stående respektive liggande, även hur aktiva de var samt sociala beteenden och ättid.

Resultatet av Yarnell et al. (2015) visade att nivån av kortikosteron i träcken var högre hos hästar som stod på box med begränsad eller ingen tillgång till kontakt jämfört med två andra grupper av hästar som hölls tillsammans. Resultaten från observationen av beteendena visade att de isolerade hästarna var minst aktiva bland grupperna. Hästarna som hade kontakt via boxgallret integrerade lite med sina boxgrannar och de hade fler negativa än positiva interaktioner. De individer som gick parvis tillsammans spenderade mer tid på att vara sociala men majoriteten av integrationerna var negativa i form av aggression. Hästarna som hölls i grupp var mest aktiva och de hade flest positiva bemötanden mellan varandra. Slutsatsen var att utformningen av olika inhysningssystem kan påverka hästens hälsa och välbefinnande både positivt och negativt beroende på vad den har för tillgång till kontakt med andra hästar. Gruppställning är att föredra framför individuell inhysning då det ger hästarna möjlighet att utföra sina naturliga beteenden.

Den unga hästen

Visser et al. (2008) undersökte i sin studie vilken effekt två olika inhysningssystem hade på unga hästars välbefinnande. Syftet med studien var att jämföra beteendet mellan unga hästar i individuell uppstallning och unga hästar i gruppställning. I studien ingick totalt 36 tvååriga hästar varav 18 ston och 18 valacker, ingen av dessa hästar hade tidigare stått på box i ett stall under en längre tid. Alla hästar som deltog hade endast gått i större grupper tillsammans med andra hästar innan studien ägde rum och ingen av dem hade någon historik av onormala beteenden eller stereotyper. Hästarna delades slumpmässigt in i två grupper där hälften av dem placerades i individuella boxar medan andra hälften parades ihop två och två och placerades i större gruppboxar. Båda grupperna kontrollerades regelbundet. Hästarna i de individuella boxarna kunde se och höra varandra men hade ingen möjlighet till fysisk kontakt. De hästar som stod parvis på en större yta hade tillgång till social kontakt dygnet runt. Studien pågick under totalt tolv veckor.

Visser et al. (2008) gjorde observationer samt tester på hästarna för att ta reda på stressnivån hos individerna och konstatera vilka beteenden som förekom. Under de första tre veckorna fokuserade forskarna på beteendet hos hästarna, en observatör gick förbi hästarna i stallet och noterade avvikande beteenden på dagtid samtidigt som hästarna spelades in via kameror. Mellan fjärde och tionde veckan hanterades hästarna regelbundet, anledningen till detta var att hästarna skulle förberedas inför tester och provtagningar. Under vecka elva togs blodprov på hästarna där forskarna tittade närmare på nivån av plasmakortisol som är en indikator på stress. Sista veckan placerades pulsektoder på hästarna som registrerade hjärtfrekvensen hos individen.

Resultatet enligt Visser et al. (2008) studie visade att de unghästar som stod i individuell box hade betydligt högre frekvens av stressrelaterade beteenden som gnägga, frusta, speka och tugga på inredning. Tolv av 18 hästar som stod på box hade efter studiens slut utvecklat stereotypa beteenden, forskarna observerade vävning, boxvandring och bland dessa individer. Hos hästarna som vistades i par hade ingen av individerna visat tecken på stereotypa beteenden. Vilopulsen hos hästarna på box var betydligt högre med ett genomsnitt på 40 slag per minut jämfört med hästarna i par som hade en genomsnittlig vilopuls på 34 slag per minut. Slutsatsen var att individuell uppstallning med begränsad plats och social kontakt orsakade en hög stressnivå hos unga hästar och bidrog till utvecklandet av stereotypa beteenden.

Social box

Zollinger et al. (2023) studerade hingstar i en ny typ av box så kallad social box. Denna typ av box är ett alternativ till tillgodose hingstars behov av social kontakt utan ökad risk för skador. Syftet med studien var att undersöka om social box säkerhetsmässigt gick att använda till hingstar i praktiken. I studien deltog 16 hingstar i åldern 3 till 14 år. Hästarna delades in i grupper där fyra av dem placerades i sociala boxar och resterande fyra placerades i normala boxar. I de sociala boxarna fanns ett galler i väggen som delade av hästarna. Gallret gick från golv till tak och hade stora mellanrum vilket gjorde att hästarna kunde sticka in huvud, nacke och ben till boxgrannen. De normala boxarna var utformade med vanligt boxgaller där hästarna kunde se och nosa på varandra. Alla hästar tillbringade 20 dagar i respektive box enligt en crossover-design och filmades via kameror i stallet. Forskarna granskade filmerna genom att titta på hästarnas beteenden. Skador som hittades på hästarna antecknades av en veterinär.

Resultaten från studien visade att hingstarna i social box ägnade mer tid till sociala interaktioner jämfört med hingstarna i normala boxar. Majoriteten av interaktionerna var positiva hos båda grupperna. Hingstarna i social box visade fler

olika typer av sociala beteenden och de var generellt mer aktiva i sin box. Det totala antalet skador var mycket högre hos hästarna i social box jämfört med de i normal box men skadorna som noterades var milda exempelvis skrapsår, avsaknad av päls och hudirritation. Det förekom inga skador som medförde blödningar hos någon av grupperna, inte heller några allvarliga skador. Slutsatsen var att hingstarna drog nytta av möjligheterna till mer fysisk kontakt i de sociala boxarna och ökade frekvensen av sociala interaktioner. Sociala boxar kan vara ett alternativ när det gäller uppstallning av hingstar för att reducera stress hos individen och undvika skador som kan uppstå i andra inhysningssystem. (Zollinger et al. 2023)

3 Resultat

Tabell 1. Sammanställning visar nyckelresultat för referenserna i litteraturstudien

Referens	Tema	Material och metoder	Nyckelresultat
Hartmann et al. (2011)	Syftet med artikeln var att sammanställa aktuell vetenskaplig forskning som handlar om gruppållning.	Reviewartikel	Gruppållning rekommenderas för att täcka hästens sociala behov.
Yarnell et al. (2015)	Syftet med studien var att jämföra beteenden hos hästar i olika inhysningstyper med varierad tillgång till social kontakt.	Crossover-studie. 16 hästar delades in i fyra grupper och placerades i olika inhysningstyper. Provtagning samt analys av träck och hästarnas beteenden observerades på film.	Stressnivån var högre hos hästar i box jämfört med hästar i gruppållning.
Visser et al. (2008)	Syftet med studien var undersöka skillnader i beteendet vid inhysning av unga hästar i box respektive gruppållning	Randomiserat försök. 36 tvååriga hästar delades in i två grupper, hälften sattes på box och hälften gick parvis. En observerare noterade hästarnas beteende i stallet. Blodprov analyserades och elektroder mätte	Unghästar som hölls i box hade högre frekvens av stressrelaterade beteenden och de hade en högre vilopuls jämfört med unghästarna som gick parvis.

hjärtfrekvens hos
hästarna.

Zollinger
et al. (2023)

Syftet med studien var att undersöka om en social box kan vara ett alternativ för inhysning av hingstar.

Crossover-studie. 16 hingstar delades in i två grupper, hälften sattes i social box och andra hälften sattes i normal box. Hästarna filmades genom kameror i boxarna. En veterinär noterade skador på hästarna.

Hingstar som stod i social box ägnade mer tid till fysisk kontakt med sina boxgrannar. Hingstarna i normal box fick mindre lindriga skador på kroppen men inga allvarliga skador noterades hos någon av grupperna.

---

4 Diskussion

Skillnader i litteraturen

Trots alla positiva aspekter med gruppållning så väljer många hästägare fortfarande idag att inhysa sina hästar i individuella boxar (Hartmann et al 2011). Visser et al. (2008) undersökte i sin studie hur två olika inhysningssystem påverkade den unga hästens beteende, stressnivå och välbefinnande genom ett randomiserat försök. Forskarna använde sig där av 36 tvååriga hästar som aldrig tidigare stått uppstallade på box, hästarna delades upp i två grupper och provade olika inhysningssystem. Studien pågick i tolv veckor. Yarnell et al. (2015) valde också att titta närmare på beteendet och stressnivå hos hästarna i form av en crossover-studie men forskarna använde sig istället av äldre hästar och ett färre antal i fler olika inhysningssystem. Denna studie pågick i fyra veckor. Visser et al. (2008) hade observatörer som tittade på hästarna i respektive inhysning under dagtid och noterade vid upptäckt av avvikande beteenden samtidigt som kameror spelade in hästarna kontinuerligt. Samma forskare valde även att ta blodprov och mäta hjärtfrekvensen hos hästarna för att få en uppfattning om stressnivån. Yarnell et al. (2015) hade kameror uppsatta som spelade in hästarna under alla timmar de spenderade i respektive inhysning och forskarna analyserade träckprov från hästarna som indikator på stressnivån. Att använda en observatör behöver inte vara en fördel om det redan finns filmmaterial som forskarna kan använda för att analysera hästarnas beteenden. Trovärdigheten i båda beteendestudierna är därför lik. Visser et al. (2008) studie kan anses som mer trovärdig eftersom de använde sig av ett större antal hästar i respektive grupp, studien pågick under en längre tid och forskarna hade två olika metoder för att mäta stressnivån.

Resultaten skiljde sig då ett antal hästar i Visser et al. (2008) studie utvecklade stereotypa beteenden vid inhysning i box, detta var inget som förekom hos de uppstallade hästarna i Yarnell et al. (2015) studie. Anledningen till detta kan vara att hästarna i Visser et al. (2008) studie var yngre och hade aldrig tidigare utsatts för någon liknande typ av inhysning därför blev det en större omställning och påfrestning för hästarna. Zollinger et al. (2023) har i sin studie valt att titta på skaderisken vid ökad fysisk kontakt mellan hästar, det är statistik som inte finns med i övriga studier. Samma forskare använde endast hingstar i sin studie vilket är det kön som är mest aktiva bland hästar i naturen, detta skiljer sig från Yarnell et

al. (2015) och Visser et al. (2008) som bara använde på ston och valacker i sina undersökningar. Däremot var det ingen större skillnad i resultatet mellan studierna, ston och valacker var precis som hingstarna mer aktiva och sociala när de hade större tillgång till fysisk kontakt med andra hästar.

Likheter i litteraturen

Yarnell et al. (2015) jämförde i sin studie hur olika inhysningssystem påverkade hästens beteenden och fysiologiska svar på stress. Forskarna använde sig av en crossover-design och satte 16 hästar i fyra olika sorters inhysning under åtta timmar dagligen. När hästarna hade spenderat åtta timmar i den tilldelade inhysningen fick de gå ut i hage tillsammans med andra under natten. De deltagande hästarnas beteenden fångades på film via kameror installerade. Zollinger et al. (2023) använde sig också av en crossover-design samt hade samma antal hästar och grupper i sin studie där forskarna studerade hingstarnas beteende i två olika inhysningssystem. Forskarna använde sig även där av kameror och filmmaterial för att fånga hästarnas beteenden i respektive inhysning.

Resultaten från både Yarnell et al. (2015) och Zollinger et al. (2023) studier visade att inhysningens utformning påverkade hästarnas beteenden och aktivitet. Ett inhysningssystem som gav hästarna större möjlighet till social kontakt bidrog till mer fysisk aktivitet mellan individerna och en högre frekvens av positiva sociala interaktioner. Slutsatsen i båda studierna tyder på att hästar har ett stort behov av att vara sociala med varandra och en inhysning som ger hästarna möjlighet till fysisk kontakt är att föredra över en isolerad box oavsett kön på hästen. Yarnell et al. (2015) och Visser et al. (2008) resultat var mycket lika trots att forskarna gick tillväga på olika sätt i material och metod. Hästar som spenderade mycket tid i individuell box med begränsad kontakt till andra hästar var mer stressade jämfört med hästar som hölls tillsammans med andra. Analysen av stressnivån hos hästarna kan dock anses vara mer trovärdig i Visser et al. (2008) studie då forskarna valde att använda två olika tillvägagångssätt för att mäta stress istället för en. Resultaten kan understödjas av Hartmann et al (2011) reviewartikel som hänvisar till att hästar ska inhysas på ett sätt där de får möjlighet till regelbunden social kontakt. Gruppållning är den sortens inhysning som på bästa sätt tillgodoser hästens behov av fysisk och social kontakt (Hartmann et al. 2011).

4.1 Slutsats

Enligt befintlig forskning mår hästen bra av regelbunden social kontakt med andra hästar och någon form av gruppållning är att föredra framför individuell uppställning när det gäller inhysning.

Referenser

Bernatkova, A., Ceacero, F., Oyunsai Khan, G., Sukhbaatar, D., Simek, J. & Komarkova, M. (2023). Novel observation of play behaviour between a harem holder and a bachelor group of przewalski's horses in the wild. *Acta ethologica*. 26, 145-150. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10211-023-00421-9>

Hartmann, E., Søndergaard, E. & Keeling, L.J. (2011). Keeping horses in groups: A review. *Applied Animal Behaviour Science*. 136 (2-3), 77-87. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168159111003091>

Hartmann, E., Bøe, K.E., Christensen, J.W., Hyypä, S., Jansson, H., Jørgensen, G.H.M., Ladewig, J., Mejdell, C.M., Norling, Y., Rundgren, M., Särkijärvi, S., Søndergaard, E. & Keeling, L.J. (2015). A Nordic survey of management practices and owners' attitude towards keeping horses in groups. *Journal of animal science*. 93 (9), 4564-4574. <https://academic.oup.com/jas/article/93/9/4564/4700537>

Hästsverige (u.å). <https://hastsverige.se/hastens-miljo/inhysning-av-hasten/>
[2023-10-02]

Jordbruksverket (2021). *Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter om allmänna råd om hästhållning*. https://jvdoc.sharepoint.com/sites/sjvfs/Shared%20Documents/2019_17/2021-030.pdf?ga=1
[2023-10-02]

Sassner, H. & Granswed, I. (2019). Hästens beteende. *Hästsverige*. <https://hastsverige.se/om-hastar/hastens-beteende/>
[2023-10-02]

Statens jordbruksverk (2018). *Hästhållning i Sverige 2016*. (2018:12) https://www2.jordbruksverket.se/download/18.29f2c2f51624fb1736d1ec63/1521792986570/ra18_12v2.pdf

Visser, E.K., Ellis, A.D. & Van Reenen, C.G. (2008). The effect of two different housing conditions on the welfare of young horses stabled for the first time. *Applied Animal Behaviour Science*. 114 (3-4), 521-533. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0168159108000725>

Yarnell, K., Hall, C., Royle, C. & Walker, S.L. (2015). Domesticated horses differ in their behavioural and physiological responses to isolated and group housing. *Physiology & Behavior*. 143, 51-57. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0031938415001146>

Zollinger, A., Wyss, C., Bardou, D. & Bachmann, I. (2023). Social Box: A New Housing System Increases Social Interactions among Stallions. *Animals*. 13 (8), 1408. <https://www.mdpi.com/2076-2615/13/8/1408>